

Píseň: S228 - Ó, Pane můj + **modlitba;** **Čtení:** Ex 20, 1-2+15 +
Př 6, 30+31

Milí přátelé,

minulý týden jsme rozebírali základ i aplikace pojmů Nezcizoložíš a Nesesmilníš. Jen pro připomenutí: Staročeské „smilnit“ velmi úzce souvisí s „mlsat“ ve smyslu „mlsat nezřízeně a chtivě“. Motiv nezřízenosti a chtivosti se nám vrátí v posledním slovu Desatera.

Nezcizoložíš je pak zejména soudním a právním pojmem, kdy někdo vstoupí do cizího lože. Ať už pozván nebo nikoli. Původně šlo „jen“ o záповěď sexuálních aktivit ženatého muže s vdanou ženou. Avšak i v tomto slově se postupně pole lidského pochopení rozšiřovalo a rozšiřuje. Nemanželé si také nemohli dělat, co chtěli, pokud chtěli být součástí Božího lidu. Stejně „směrování“ nebo „čím dál hlubší a širší následování směrovky (hebr. Tóry)“ nakonec vidíme v každém slovu Desatera. Bude tomu tak i dnes.

Krádež

Nejprve ujasněme, jaké jsou příčiny tohoto jednání. V ideálním světě se totiž nekrade - protože není důvod. Podobně se jen výjimečně krade např. ve fungujícím manželství.

Přesto jsou krádeže denním chlebem každé světové společnosti.

Nejsilnější a nejčastější příčinou krádeží je chudoba. Nikoli co se týče finanční hodnoty odcizeného majetku, nýbrž v počtu lidí, kteří se krádeže dopouštějí. I proto, že ti, kteří kradou, protože musí, kradou opakovaně - čímž se jich týká velká část statistiky.

Mezi další příčiny krádeží však patří paradoxně také bohatství - abych měl ještě víc. Dále jde o duševní onemocnění (kleptomanie - takoví nekradou pro obohacení své či jiných), v drobném měřítku také o krádeže jakožto součásti „zapadnutí do skupiny“ - zejména v různých skupinách mladých je někdy krádež (obvykle drobná a jednorázová) jakýmsi iniciačním rituálem.

Avšak ke zcizení majetku dochází často také „jen“ kvůli tomu, že prostě mohu. Jsem silnější, tak si vezmu, co chci - součást nejen šikany spolužáků či kamarádů.

Tím se ukazuje, že nelze ani na krádež hledět černobíle. Ne každá krádež je zlem, tím méně činem zlého člověka. A zdaleka ne každá krádež je činem dobrovolným.

Nepokradeš - jazykově

Opět zdůrazněme klasiku ztracenou v překladu: Osmé slovo (v protestantském počítání) je lépe překládat jako „nebudeš krást“. Tedy opět NEdokonavě a jako oznamovací způsob. Opět nejde o přikázání, nýbrž o oznamování, jež následuje za přijetím faktu, že Hospodin mě vysvobodil (vysvobozuje?) z otroctví.

Nebudeš krást - obsahově

Obsahově pak toto slovo chrání a hájí majetkoprávní jistotu a svobodu člověka. Tedy hájí 1) Co je moje, to je moje a do toho mi nelez (jistota) a 2) Co je moje, mohu prodat, jak uznám za vhodné, stejně jako mohu za svůj majetek směniti nebo nakoupiti, co uznám za vhodné (svoboda). Už to však má svá úskalí - opravdu mohu svobodně nakoupiti obohacený uran? Mohu svobodně prodat svoje děti jako levnou pracovní sílu? Přičemž „mohu“ je zde myšleno jako „mohu toto učinit a být dál součástí Božího lidu?“.

Tam, kde majetkoprávní svoboda a zároveň jistota není, tam jsou hluboce porušeny *vzájemné* lidské vztahy. Česká republika a s ní zbytek bývalého sovětského bloku velmi dobře poznala, jak hluboký šrám způsobí tzv. „spravedlivé přerozdělení majetku“. Země bývalého SSSR se z tohoto sociálního experimentu dodnes nevzpamatovaly. Vzpomeňme na místo První republiky ve světě jak ekonomicky, tak kulturně!

Tam, kde není ani majetkoprávní jistota a svoboda, nemůže být ani žádná jiná. Pokud nemohu mít klid, že večer zadělané těsto na chléb tam bude také zítra, budu se bát, čím nasytím sebe i svou rodinu. V takových vztazích a společnostech, kde je krádež zcela

samozřejmě, se otevírají dokořán závory „práva silnějšího“. Jak to dobře známe např. z šikany dětí ve škole, kterým silnější spolužáci kradou svačiny, peníze i další. Nebo v vztahu vládnoucí vrstvy k těm posledním ve společnosti.

Je však velmi zajímavé, že tím nevzniká „džungle“, ve smyslu fungování zvířecího světa. Zvířecí svět má svá pravidla a tradice. Ano, lvice uloví kořist a alfa-samec ve smečce jí jako první. Ale nechá dost i pro ostatní. Ano, hyneny a supi taky musejí počkat, až na ně přijde řada, ale řada na ně přijde. Situace, kde predátor vyhubí vše ve svém okolí, nebo k takové likvidaci směřuje, takřka neexistuje. A kořist je takřka vždy vybavena natolik, aby zápas s predátorem byl vlastně fér - lov mnohokrát nevyjde!

Avšak v lidské společnosti toto, z nějakého důvodu, přestalo platit. Silnější obírají slabší. Vytrvale až do jejich úplně likvidace. A pak přesídlí na jinou oběť. „S jídlem roste chuť“ a člověk, který si svou agresivitou a násilím snadno přijde k pěknému majetku, si takřka nikdy neřekne „mám dost“. I proto je poslední slovo Desatera tak důležité (srv. To nejlepší naposled!).

Smí se krást alespoň někdy?

Je tedy někdy dovoleno krást? Nikoli. Avšak snadno může nastat situace, kdy je krádež *ospravedlnitelná*. Jako jsme o tom hovořili u některých předchozích slov. Cílem osmého slova Desatera totiž není další nástroj útlaku mocných a silných vůči slabým. Nýbrž právě hráz proti kořistnické rozpínavosti právě mocných a silných. Kdo z nás někdy ukradl stovky tisíc či milionů?

Tato kořistnická rozpínavost je ovocem obyčejného lidského sobectví, hrabivosti, a tak hříchu, protože vzbouřené proti Bohu. Pokud jsme si jako příslušníci stejného živočišného druhu všichni rovni (srv. zvířecí smečky a tlupy!), jak bych ospravedlnil okradení sobě rovného?

Krást pak znamená poškodit druhého nejen tím, že mu vezmu, co je jeho. Ale také tím, že mu nedám, co mu patří a co *potřebuje*. „Kdo nic nedělá, nic nezkaží“ je opět velmi kulhající lidová moudrost. Kdo nedává potřebným, co potřebují a co jim

patří (např. půda původních obyvatel obou amerických kontinentů!), porušuje „Nepokradeš“ úplně stejně (nebo možná víc?) než ten, kdo aktivně jde a krade. Před Vševědoucím Stvořitelem světa neobstojí žádný alibismus.

Hezky to vykresluje také např. text z Př 6, 30-31. Bible samozřejmě dobře ví o tom, že část loupeží se děje z nutnosti, nikoli z chtíče (smilstvo!) či z onemocnění (kleptomanie). Tím, kdo krade, protože má hlad a svou situaci hladu si nezpůsobil, se nepohrdá. Neboť ten vlastně není viníkem před Božím „Nebudeš krást“. Copak je nějaký živočišný druh, který ve svém přirozeném prostředí nemá co jíst - a může si za to sám? Kéž by mezi lidmi fungovala alespoň etika zvířat (zejm. např. smečky vlků)!

Složitost situace

Čím dál hlouběji však promýšlíme a domýšlíme Boží záměr a směřovky zjevené v Desateru, tím více poznáváme, jak velice záleží na situaci. Ukrást jídlo v Kauflandu je něco jiného, než ho ukrást staré paní, která vede jediný koloniál ve své vesnici, který navíc ještě zkomírá. Bohužel zloději jdou, následující své sobecké instinkty, po snadnější kořisti. Zde už přednosti zvířecího světa nefungují.

Velké obchody totiž mají výše nastavné limity ztrát. Samozřejmě, že část nakoupeného zboží bude při jeho vystavení a vybírání zákazníkem poškozena k neprodejnosti. Samozřejmě, že nám občas něco ukradnou. Ale co je zboží za pár tisíc v miliónových denních obratech? To se, díkyBohu, těmto velkým supermarketům (dosl. „nad-obchodům“) ani nevyplatí řešit.

DíkyBohu proto, že i to je Boží působení. I zde se projevuje Boží milost pro chudé, odsouvané, segregované, nenáviděné - třeba jen pro barvu kůže nebo tvar nosu (tím často identifikování židé). Ba dokonce jde tato milost tak daleko, že řada chudých je domluvena s různými supermarkety i malými obchůdky a od nich po zavírací době dostávají to, co by jinak muselo být vyhozeno, neb už nevyhovuje hygienickým normám. Hospodin své stvoření opatruje!

Pakliže tedy budeme v situaci, kdy sami budeme nuceni krást a nebo budeme svědky krádeže, dobře rozvažme své jednání. Ideálně ho pak mějme rozmyšleno již dopředu - i proto se scházíme na biblických hodinách. Podstatou „Nebudeš krást“ je svoboda (jakožto opak otroctví) a rovnost všech bytostí na světě. Bude danou „krádeží“ tato svoboda a rovnost naplněna, nebo narušena?

V prvním případě jsme pak ospravedlněni dokonce pomoci. Avšak buďme velmi opatrní nejen na takové jednání (aby z nás nebyli komplikové...), ale daleko více na to, jestli máme pravdu. Skutečně je můj dojem ubohosti onoho zloděje pravdivý? Skutečně nemá na výběr? Nezvykl si jen na pohodlnost života lidských hyen a parazitů, kteří žijí vlastně rádi na úkor slabších jedinců? Zejm. poslední je totiž podstatou jednání, *proti nemuž sedmé slovo existuje!*

V druhém případě je obezřetnost také na místě. Avšak necht' není nemilosrdná a předsudečná. Např.: „Nojo, cikán, ti všichni kradou!“ Já znám řadu romských rodin, které nikdy nekradly! Naopak znám řadu bílých, které kradou jako straky.

Například na nejruznějších sociálních dávkách, ačkoli objem peněz, odečteme-li vyplácení důchodu bylo v roce 2010 necelých 100 miliard (na důchody přes 330!)¹. A jak často nás tíží zneužívání právě této zcela minoritní sumy státního rozpočtu (při 1200 miliardách pro rok 2011 to bylo asi 8%!). To je zcela směšný objem státních peněz, i kdyby byl rozkraden celý. Což opět ani nemůže být, neboť dávky v hmotné nouzi činily 3, 8 miliardy (0, 32%), dávky sociální podpory necelých 41 miliard (3, 4%) atd. Přesto Češi raději odsuzují touto skutečností, která je minoritní jak z hlediska počtu příjemců, tak finančního obnosu.

Přitom, jak jsem doložil, je slovo „nebudeš krást“ zaměřeno v první řadě proti kořistnické rozpínavosti mocných a bohatých. Nikoli vůči chudým, vůči těm, které nechtějí přijmout ani na základní školy a dalším skupinám.

¹ <http://denikreferendum.cz/clanek/11822-kdo-zneuziva-socialni-davky> Tam naleznete také další odkazy na Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Tím se ukazuje, že ačkoli se toto slovo zdá nejsnadnějším k naplnění, není tomu tak - zejména ve společnosti. Ale i individuálně jde o ovoce náročné. Ačkoli v ČR zcela nelogicky, vzhledem k našemu ekonomickému blahobytu.

Závěr

Nebudeš krást tedy není pouze slovem proti loupeži. Ale také proti všem, kteří nedávají potřebným, co jejich jest. Ba dokonce je tento význam důležitější a podstatnější. Bohužel je také často zcela odsunut - pro ospravedlnění sebe sama. Snadno pak člověk odmítne dát chudému s tím, že si jistě za svou situaci může sám. Jak snadno člověk zahazuje princip presumpce neviny!

Avšak které společenství je svobodnější - to, které podporuje slabé, ačkoli ti také někdy této podpory zneužijí, nebo to, které raději nikomu nepomůže, protože co kdyby náhodou naši pomoc zneužili? A které společenství je Bohem chtěné?

A které vede ke svobodě?

Tak „Nebudeš krást“ ukazuje, jak hluboce v člověku je zakořeněn hřích a sebespravedlnost. I v ČCE nalezneme sbory, které si s chutí obhájí, proč neodesílají církevním zřízením povinné sbírky. Není jich, díky Bohu, mnoho. Ale jsou takové, které ani těch deset povinných sbírek na cca 55 bohoslužeb buď neodešlou vůbec nebo jen část. Snadno se řekne, že to není krádež.

Krádež není jen aktivní odcizení majetku, který mi nepatří, ale, podle Bible, také hráz proti těm, kteří nedávají druhým, co jejich jest. A nebojme se i my jít opět o krok dál ve směru, který nám nabídl a vyznačil Stvořitel světa: Nebudeš krást se nevztahuje jen na majetek. Také např. na čas, energii, důvěru či lásku. V obou rovinách sedmého slova Desatera.

Píseň: S233 - Odpust' + **Modlitba Páně**

Rozhovor

Příště: Ex 20, 1-2+16